

A VALLÁSSZABADSÁGRÓL SZÓLÓ 2022. ÉVI NEMZETKÖZI JELENTÉS – MAGYARORSZÁG

Összefoglaló

Az Alaptörvény – Magyarország alkotmánya – rendelkezik a vallásszabadságról, amely magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását, megváltoztatását és kinyilvánítását is, továbbá megemlíti a „kereszténység nemzetmegtartó szerepét” és a „különböző vallási hagyományok” tiszteletben tartását. Az alkotmány tiltja a vallási diszkriminációt és a vallási közösségek méltóságát sértő beszédet, és rendelkezik a vallási közösségek autonómiájáról. A vallási csoportoknak négy szintje létezik, amelyek mindegyike jogosult az adófizetők személyi jövedelemadójából teljesített felajánlásokra, és arra, hogy együttműködési megállapodást kössön az állammal. A két legmagasabb szintű kategória a személyi jövedelemadóból teljesített felajánlásokat kiegészítő állami támogatásra is jogosult, és a legmagasabb kategóriába tartozó vallási csoportok hittant oktathatnak az iskolákban.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) ellenőrei adócsalás gyanúja miatt házkutatást tartottak a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) és az ahhoz tartozó Oltalom Karitatív Egyesület irodáiban. A Szcintológia Egyház ellen a NAV és a Nemzeti Nyomozó Iroda által adócsalás és személyes adatokkal való visszaélés miatt folytatott nyomozás az év végén még folyamatban volt. Egyes vezető kormányzati tisztviselők – köztük Orbán Viktor miniszterelnök is – továbbra is a „keresztény Európa” védelméről szóló és a muszlimok bevándorlását ellenző nyilatkozatokat tettek. Augusztusban Orbán Viktor egy Romániában tartott beszédében kijelentette, hogy „egymással hajlandóak vagyunk keveredni, de nem akarunk kevert fajúvá válni”, ami reakciókat váltott ki a zsidó vezetők és csoportok részéről. Augusztusban a Mi Hazánk szélsőjobboldali ellenzéki párt Dúró Dóra – az Országgyűlés alelnöke – parlamenti irodájában felavatott egy Horthy Miklós kormányzót, azaz Magyarország két világháború közötti (az ország holokauszt során betöltött aktív szerepéért felelős) vezetőjét ábrázoló mellszobrot.

Áprilisban ismeretlen személyek mintegy 25 sírt rongáltak meg egy vidéki zsidó temetőben. Májusban néhány szemtanú felvételt készített arról, ahogy négy fiatalember náci karlendítés kíséretében megrongálta a budapesti Dohány utcai Zsinagógát. Augusztusban ismeretlen személyek horogkeresztet festettek egy budapesti zsinagóga falára. A bűncselekmény miatt letartóztatott budapesti férfi beismerte, hogy az épület liftjébe odaírta az „SS” rövidítést és az „AH”

monogramot. A muszlim vezetők kijelentették, hogy bár fizikai támadások ritkán érték a muszlimokat, szóbeli sértésekre gyakran került sor nyilvános helyeken. Áprilisban a budapesti székhelyű Tom Lantos Intézet – egy nem kormányzati szervezet – közzétette az antiszemitizmusról szóló regionális felmérésének az eredményeit, amelyek szerint az országban a 18–74 év közötti 1849 válaszadó 49 százaléka mérsékelten vagy határozottan antiszemitanak tekinthető.

A kormánnyal – többek között a Miniszterelnökség vallási ügyekért felelős tisztségviselőivel – tartott találkozókra és megbeszéléseken az amerikai nagykövetség képviselői kiálltak a holokauszt során elkobzott, örökös nélküli zsidó vagyonra tekintettel járó kárenyhítés mellett, továbbá megvitatták az egyházügyi törvény egyes rendelkezéseit, többek között a vallási csoportok nyilvántartásba vételi eljárását. Júliusban az ügyvivő vallásközi ebédet rendezett a vallási vezetőknek, amelyen megvitatták a vallásközi együttműködés és a vallásszabadság védelme mellett történő kiállítás fontosságát. Szeptemberben a nagykövet fogadást adott a nagykövetség Carl Lutzról, a több mint 62 000 magyar zsidó életét megmentő svájci diplomatáról elnevezett termében. A zsidó közösség tagjai is részt vettek az eseményen, amelyen a nagykövet hangsúlyozta a tolerancia és a vallásszabadság fontosságát. A nagykövetség rendszeres kapcsolatot ápolt a különböző vallási közösségek vezetőivel, ideértve a négy „történelminek” tekintett egyházat (a római katolikus, a református és az evangélikus egyházat, valamint a zsidó hitközségeket), valamint a muszlimokat, a Szciantológia Egyházat és azokat a vallási csoportokat is, amelyek 2011-ben elvesztették a bevett egyházi jogállást (például a MET és a Szim Salom), annak érdekében, hogy megismerje az aggályait. A konzultációk során a nagykövetség tisztségviselői az egyházügyi törvény, az antiszemitizmus és a muszlimellenes retorika hatásairól folytattak beszélgetéseket.

I. Vallási demográfia

Az Egyesült Államok kormánya 9,7 millió főre teszi a teljes népességet (2022 közepén). A 2011. évi országos népszámlálás szerint – amely a vallási hovatartozásról is tartalmazott egy nem kötelező kérdést – a lakosság kérdést megválaszoló 73%-ának 51%-a római katolikusként azonosította magát, 16%-a a Magyar Református Egyház tagjaként (reformátusként), 3%-a evangélikusként, 2%-a görögkatolikusként, kevesebb mint 1%-a pedig zsidóként; 23% nem jelölt meg vallási hovatartozást; 2% pedig ateistának vallotta magát. A lakosság együttesen kevesebb mint 5%-át kitevő többi vallási csoport közé tartoznak a következők: a görög ortodox egyház, a Hit Gyülekezete (egy pünkösdi csoport), a Szciantológia Egyház, az orosz és egyéb ortodox keresztény csoportok, egyéb

keresztény felekezetek, a buddhisták, a muszlimok és a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége. Egy 2013-as beszámoló szerint a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösségnek (MET) körülbelül 8500 tagja van, a Magyar Pütkösdi Egyház pedig a 2011. évi népszámlálás szerint körülbelül 9300 taggal rendelkezik. A helyi zsidó szervezetek becslése szerint körülbelül 100 000 zsidó származású állampolgár él az országban, elsősorban Budapesten. A többi vallási csoport tagjai az egész ország területén gyakorolják a vallásukat.

Októberben és novemberben ismét népszámlálásra került sor (amelyet a Covid19 miatt 2021-ről halasztottak el), amely a vallási hovatartozásra vonatkozó opcionális kérdést is tartalmazott; az eredményeket még nem tették közzé. A Központi Statisztikai Hivatal konzultált az egyházakkal és a vallási közösségekkel, és megállapította, hogy hasznos lenne pontos képet kapni „az egyes egyházak és vallási közösségek társadalmi jelenlétéről”.

II. A vallásszabadság kormányzat általi tiszteletben tartása

Jogi háttér

Az Alaptörvény – az ország alkotmánya – rendelkezik a lelkiismereti és vallásszabadságról, ami magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy gyakorolja. Tiltja a vallási diszkriminációt és a vallási közösségek „méltóságának megsértésére irányuló” beszédet.

Az alkotmány preambuluma szerint „[e]lismerjük a kereszténység nemzetmegtartó szerepét” és „[b]ecsüljük országunk különböző vallási hagyományait”. Az alkotmány rendelkezik a vallási közösségek és az állam elválasztásáról, valamint a vallási közösségek autonómiájáról. Az alkotmány szerint az állam a vallási közösségek kérésére együttműködhet velük a közösségi célok elérése érdekében. Egy 2020. évi alkotmánymódosítás úgy rendelkezett, hogy a gyermekek számára biztosítani kell „a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést”.

A 2011. évi egyházügyi törvény 2019. évi módosítása egy négyszintű rendszert vezet be, amely – fontosságuk szerint csökkenő sorrendben – a következőkből áll: „bevett egyházak”, „bejegyzett egyházak” (más néven „bejegyzett II.”), „nyilvántartásba vett egyházak” (más néven „bejegyzett I.”) és „vallási

egyesületek”. A törvény az „egyház” kifejezést használja minden vallási közösségre, nem csak a keresztényekre, és függetlenül attól, hogy melyik kategóriába tartozik, minden vallási csoport használhatja az „egyház” szót a hivatalos nevében. Minden korábban bevett egyházként létező vallási csoport megtartotta a jogállását, tehát bevett egyházként a rendszer első szintjére került besorolásra. A bevett egyházként történő elismeréshez parlamenti jóváhagyás szükséges. A másik három kategóriára vonatkozó bejegyzési kérelmekről a Fővárosi Törvényszék hoz határozatot. A vallási csoportok mind a négy szinten jogi személyiséggel rendelkeznek, azaz jogaik lehetnek, így például tulajdonjoguk.

Azok a vallási szervezetek, amelyek nem kérelmezik a négy szint valamelyikébe történő besorolásukat, ettől függetlenül továbbra is folytathatják a működésüket, és istentiszteletet tarthatnak, azonban nem jogosultak állami támogatásra és az adófizetők személyi jövedelemadójából teljesített hozzájárulásokra. A törvény kimondja, hogy a vallásszabadság alkotmányos védelme a bejegyzetlen csoportokra is vonatkozik.

A bevett egyházi jogállás megszerzéséhez a vallási csoportnak először bejegyzett egyházi jogállást kell szereznie, majd átfogó együttműködési megállapodást kell kötnie az állammal a közösségi célok megvalósítása érdekében. A kormány az átfogó megállapodást benyújtja a parlamenthez, amelynek azt kétharmados többséggel kell jóváhagynia. A bejegyzett egyház azon a napon válik bevett egyházzá, amelyen a parlament jóváhagyja az átfogó megállapodást. A bevett egyházak jelentős mértékű állami támogatásra jogosultak a közcélú tevékenységeik folytatásáért.

A bejegyzett egyházi jogállás követelménye, hogy a kérelem benyújtása előtti öt évben átlagosan évente 4000 főnek kell felajánlania az adóját a vallási csoport részére. Ehhez a jogálláshoz az is szükséges, hogy a csoport legalább 20 éve működjön vallási egyesületként belföldön vagy legalább 100 éve nemzetközi szinten, vagy hogy legalább 15 éve működjön nyilvántartásba vett egyházként belföldön vagy legalább 100 éve nemzetközi szinten.

A nyilvántartásba vett egyházi jogállás követelménye, hogy a kérelem benyújtása előtti három évben átlagosan évente 1000 főnek kell felajánlania az adóját a vallási csoport részére, valamint a csoportnak legalább 5 éve vallási egyesületként kell működnie belföldön vagy legalább 100 éve nemzetközi szinten.

A vallási egyesületi jogálláshoz a vallási csoportnak legalább 10 taggal kell rendelkeznie.

A törvény lehetővé teszi, hogy a kormány a közcélú tevékenységek teljesítése és a hitéleti tevékenységek támogatása tekintetében egyedi együttműködési megállapodásokat kössön a vallási csoportok mind a négy szintjébe tartozó szervezetekkel. A megállapodások időtartama a vallási közösség jogállásától függ: a vallási egyesületek esetében legfeljebb öt év lehet, a nyilvántartásba vett és a bejegyzett egyházak esetében legfeljebb 10 és 15 év, a bevett egyházak megállapodása pedig határozatlan időre szól. A szóban forgó megállapodások megújíthatók.

A törvény lehetővé teszi az adózók számára, hogy a 2020. évi adóévtől kezdve jövedelemadójuk 1%-át a négy szint bármelyikébe tartozó bármely vallási közösségnek felajánlhassák. Ezeket az összegeket a vallási csoportok szabadon felhasználhatják. Csak a bevett és a bejegyzett egyházak (a két legmagasabb szint) jogosultak az 1%-os felajánlásokat kiegészítő állami támogatásra.

Azok a vallási csoportok, amelyek vállalják, hogy vallási tevékenységeikre vonatkozóan nem igényelnek állami támogatást (ideértve a személyi jövedelemadó felajánlását is) vagy uniós támogatást, a felajánlott személyi jövedelemadó mennyiségére vonatkozó követelmény teljesítése nélkül is bejegyzett vagy nyilvántartásba vett egyháznak minősülhetnek. A kérelmet benyújtó vallási közösségnek elsősorban vallási tevékenységeket kell végeznie, és nem lehet ellene folyamatban büntetőeljárás, a megelőző 5 évben nem ítélték el bűncselekmény elkövetése miatt, nem alkalmazhattak vele szemben joghátrányt a „számviteli és gazdálkodási szabályok ismételt megsértése” miatt, és nem jelenthet nemzetbiztonsági fenyegetést. A bíróság a fenti szempontok vizsgálata alapján dönti el, hogy bejegyzett vagy nyilvántartásba vett egyházi jogállást biztosítson-e az adott kérelmezőnek. A kérelmek vizsgálata során a bíróság egyházi jogi, egyháztörténeti, egyházi vagy tudományos szakértőkkel konzultálhat, valamint a nemzetbiztonsági szolgálatok véleményét is kikérheti.

Azok a vallási csoportok, amelyek vállalják, hogy nem igényelnek állami vagy uniós finanszírozást, később viszont mégis pénzügyi támogatást vesznek igénybe, kötelesek ezt a támogatás folyósítását követő 15 napon belül bejelenteni a bíróságnak. Ahhoz, hogy elkerülje jogállásának elvesztését vagy az alacsonyabb szintre való besorolást, a vallási csoportnak nyolc nap áll a rendelkezésére, hogy nyilatkozzon a bíróság felé arról, hogy a támogatás összegét visszafizette, vagy teljesítette a bejegyzett vagy nyilvántartásba vett szervezetek tekintetében a magánszemélyek jövedelemadó-felajánlásaira vonatkozóan előírt követelményt. A vallási csoport vagy az ügyészség fellebbezést nyújthat be a csoport jogállására vonatkozó bírósági határozat ellen a Fővárosi Ítéltáblához.

A törvény úgy rendelkezik, hogy az egyházügyekért felelős miniszternek a bíróságtól kapott tájékoztatás alapján bárki számára ingyenesen hozzáférhető elektronikus adatbázist kell vezetnie a jogi személyiséggel rendelkező vallási csoportokról. Az adatbázis nyilvánosan elérhető a kormány központi weboldalán, a kormany.hu oldalon.

A törvény szerint a Fővárosi Törvényszék – a bevett egyházak kivételével – megszüntetheti a jogi személyiséggel rendelkező vallási közösséget, ha annak tevékenysége ellentétes az alkotmánnyal vagy a törvénnyel, vagy ha a bíróság határozatában megállapítja, hogy meg kellett volna tagadni a nyilvántartásba vételét. A parlament megszüntetheti a bevett egyházat, ha az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy annak működése alkotmányellenes. Ha a vallási közösség jogutód nélkül szűnik meg, vagyona – a hitelezők követeléseinek kielégítése után – az állam tulajdonába kerül, és közcélú tevékenységre kell fordítani.

Harminckét egyház rendelkezik bevett jogállással. Ezek közé tartozik a Római Katolikus Egyház; számos protestáns felekezet; több ortodox keresztény csoport; egyéb keresztény felekezetek, mint például Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, a Hetednapos Adventista Egyház és az Üdvhadsereg; három zsidó csoport, azaz a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség és a Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség; két muszlim szervezet; egy buddhista ernyőszervezet; valamint a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége, amely az egyetlen egyházként bejegyzett hindu szervezet.

A törvény értelmében az állam nem tarthat fenn, és nem hozhat létre semmilyen intézményt a vallási csoportok irányítása vagy ellenőrzése céljából. Az állam nem vizsgálhatja felül, nem módosíthatja, és nem kényszerítheti ki a hittételeiket, belső szabályait és alapszabályait. Elnevezésük, jelképeik és szertartásrendjük szerzői jogi védelem alatt áll, épületeiket és temetőiket pedig a büntetőjog védi.

Az alkotmány egységes rendszert alakított ki az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala (ombudsman) formájában. Az ombudsman az alapvető jogok – köztük a vallásszabadság – megsértésével kapcsolatos ügyeket vizsgálja, és általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményez a jogsértések orvoslása érdekében. Ezek az intézkedések nem rendelkeznek jogi erővel.

A Szentszékkal kötött egyezmények szabályozzák az állam és a Római Katolikus Egyház közötti kapcsolatokat, ideértve a közcélú szolgáltatások és a vallási tevékenységek finanszírozását, valamint az állam által a kommunizmus idején lefoglalt vagyonnal kapcsolatos igények rendezését is. Ezek az egyezmények mintaként szolgálnak az állam többi vallási közösséggel fennálló kapcsolatainak

szabályozásához, azonban vannak eltérések abban, hogy az állam milyen jogokat és privilégiumokat biztosít azoknak a különböző vallási közösségeknek, amelyekkel megállapodást kötött. Az állam hivatalos megállapodásokat kötött a Magyarországi Református Egyházal, a Magyarországi Evangélikus Egyházal, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségével (Mazsihisz) és négy ortodox egyházzal is.

A törvény szerint a bevett, a bejegyzett és a nyilvántartásba vett egyházak börtön- és kórházlelkészi szolgálatot végezhetnek. Más jogszabályok alapján úgy tűnik, hogy a vallási egyesületek is jogosultak lehetnek arra, hogy szolgálatot végezzenek az említett intézményekben.

A honvédség és a rendfenntartó szervek dolgozói szabadon gyakorolhatják a vallásukat a magánéletükben, valamint a munkahelyükön is, amennyiben vallásuk gyakorlása nem ellentétes kötelező szolgálati feladataikkal. A Római Katolikus, a Református és az Evangélikus Egyház, valamint a zsidó hitközségek (amelyeket a kormány általában „történelmi egyházaknak” hív) jogosultak arra, hogy engedély kérelmezése nélkül lelkészi szolgáltatásokat nyújtsanak a honvédségnek. Más vallási csoportoknak engedélyt kell kérniük ahhoz, hogy ilyen szolgáltatást nyújthassanak.

A büntetés-végrehajtási intézetek általában lehetővé teszik a szabad vallásgyakorlást a rabok számára, valamint speciális étrendet is biztosítanak nekik, például kóser, vegetáriánus és disznóhúst nem tartalmazó ételeket. A történelmi egyházak külön engedély nélkül is végezhetnek börtönlelkészi szolgálatot, azonban más vallási csoportok csak a hivatalos látogatási időben és az adott büntetés-végrehajtási intézet engedélyével, az egyedi megállapodásban meghatározottak szerint nyújthatnak ilyen szolgáltatást. A történelmi egyházak arra is automatikusan jogosultak, hogy lelkipásztori szolgáltatások nyújtása céljából kórházi betegeket látogassanak meg, más csoportok azonban csak bizonyos körülmények esetén járhatnak el így, például csak látogatási időben.

Az állami iskolák első nyolc évében kötelező heti egy óra általános erkölcsstan vagy hit- és erkölcsstan oktatást biztosítani. A szülők és a diákok választanak az általuk preferált bevett egyház által megtartott hit- és erkölcsstanórák, vagy az állami iskolák tanárai által megtartott világi erkölcsstani kurzus közül. A többi vallási csoport a kötelező tanterv keretében nem nyújthat vallási oktatást az állami iskolákban, azonban a kötelező tanterven felül választható hitoktatást biztosíthatnak, ha azt a szülők vagy a diákok kérik. A magániskolák nem kötelesek a hit- és erkölcsstan-, valamint általános erkölcsstanórák bevezetésére.

A négy kategória valamelyikében bejegyzett minden vallási csoport jogosult saját iskolát nyitni. Az ilyen iskolák számára az állam a beiratkozott diákok száma alapján támogatást nyújt a munkavállalók fizetéséhez. Az iskolák működési kiadásaival kapcsolatban csak a bevett egyházak jogosultak automatikusan kiegészítő támogatásra. A többi vallási csoport kiegészítő működési támogatást igényelhet, és az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) egyedi szerződést köthet velük az említett költségek fedezésére.

A törvény ezenkívül minden jogi személyiséggel rendelkező vallási csoport számára lehetővé teszi, hogy átvegye valamely állami iskola fenntartását, ha a szülők és az iskolába beiratkozott felnőtt korú diákok több mint 50%-a aláír egy erre vonatkozó kérelmet, és az EMMI jóváhagyja az átvételt. Ilyen esetben az állam továbbra is finanszírozhatja az adott iskolát. Függetlenül attól, hogy újonnan alapított vagy az államtól átvett intézményről van-e szó, az egyházi iskolák szabadon, állami beavatkozástól mentesen gondoskodhatnak saját hitük oktatásáról, továbbá kötelezővé tehetik a hittant, és kizárhatják annak erkölcsstanórákkal történő kiváltását. Az állam két évente ellenőrzést végez mind az egyházi, mind az állami iskoláknál annak biztosítása érdekében, hogy megfeleljenek a jogi előírásoknak.

Az alkotmány tiltja az olyan beszédet, amely sérti valamely vallási közösség méltóságát. A jog tiltja a vallási közösség vagy annak tagjai elleni erőszakra, valamint gyűlöletre uszítást, ami három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A jog három évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni azt a személyt, aki másokat erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz vallásuk szabad gyakorlásában, valamint azt is, aki másokat vallási hovatartozásuk miatt bántalmaz.

A sértett tényleges vagy vélt vallási hovatartozása által motivált bántalmazás büntettnek minősül, és egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Az egyházi személyek elleni erőszak „közfeladatot ellátó személy” elleni erőszaknak minősül, és szintén egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Aki vallási közösség tagja elleni erőszak alkalmazására irányuló előkészületben vesz részt, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A jog tiltja a holokauszt, a népiirtás vagy a nemzetiszocialista és kommunista rendszerek által elkövetett egyéb emberiesség elleni bűncselekmények nyilvános tagadását, megkérdőjelezését vagy elbagatellizálását, amely cselekmények három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők. A büntető törvénykönyv vétségnek minősíti a horogkereszt, a náci SS-jelvény és a Nyilaskeresztes Párt (a náci Németországgal szövetséges fasiszta, antiszemita párt) szimbólumának olyan módon történő viselését, közszemlére tételét vagy terjesztését, amely sérti az

emberi méltóságot vagy a holokausztt áldozatainak emlékét, és az említett cselekményeket öttől 90 napig terjedő elzárással rendeli büntetni.

A törvény úgy rendelkezik, hogy fel kell függeszteni a mentelmi jogát annak az országgyűlési képviselőnek, aki vallási csoportok elleni gyűlöletre uszít, vagy nyilvánosan tagadja a kommunista vagy a nemzetiszocialista rendszerek által elkövetett bűncselekményeket. Egyetlen országgyűlési képviselővel szemben sem indult ilyen eljárás.

Az ország a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának részes állama.

Az állam által alkalmazott gyakorlatok

Februárban a NAV ellenőrei adócsalás gyanúja miatt házkutatást tartottak az Iványi Gábor lelkész által vezetett Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (MET) és az ahhoz tartozó Oltalom Karitatív Egyesület irodáiban. Iványi politikai akciónak nevezte a razziát, melynek során hívei támogatásuk jeléül összegyűltek a MET épülete előtt. Iványi korábban elismerte, hogy a MET-nek társadalombiztosítási járuléktartozása áll fenn az alkalmazottai után. Kijelentette, hogy a MET képes lenne rendezni a fennálló tartozásait, ha a kormány kifizetné a szervezetnek az abból eredő, fennmaradó kártérítést, hogy a MET az egyházügyi törvény 2011. évi elfogadását követően elvesztette a bevett egyházi jogállását.

Egyes széles körben antiszemita tekintetű írók – többek között Nyíró József, a Nyilaskeresztes Párt tagja és az elítélt háborús bűnös Wass Albert – munkái továbbra is a kötelező olvasmányok között szerepeltek az általános és a középiskolákban.

A Legfelsőbb Bíróság júliusban helybenhagyta a Fővárosi Ítéltábla azon ítéletét, amely megállapította, hogy azzal, hogy 2020 áprilisában megjelentetett egy karikatúrát, amely a keresztre feszített Jézust ábrázoló rajz felhasználásával kifigurázta azt a törekvést, amellyel a Covid19-világjárvány halálos áldozatainak a számát igyekeztek minimalizálni, a Népszava megsértette a felperesnek az emberi méltóság védelméhez való jogát, és az alperest 400 000 Ft (1100 USD) kártérítés megfizetésére kötelezte.

Szeptemberben Hilarion, az Orosz Ortodox Egyház metropolitája az Orosz Ortodox Egyház „Dicsőség és Becsület” rendjének II. fokozatával tüntette ki Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettest hálája jeleként „azért a figyelemért, amelyet [Semjén] az Orosz Ortodox Egyház Budapest-magyarországi Egyházmegyéje szükségletei

iránt mutatott”. A kormány a vallásszabadsággal kapcsolatos aggályokra hivatkozva megakadályozta, hogy az EU Ukrajna orosz inváziójával kapcsolatban szankciókat alkalmazzon Kirill, az Orosz Ortodox Egyház pátriárkája ellen.

A Szciantológia Egyház arról számolt be, hogy több tagja levélben fordult az adatvédelmi hatósághoz (NAIH), amelyben az elmúlt öt évben a NAIH, a NAV és a Nemzeti Nyomozó Iroda (NNI) által a razziákat követően lefoglalt egyházi dokumentumok visszaszolgáltatását kérték. A szóban forgó razziákra a személyes adattal való visszaélés bűncselekményének állítólagos elkövetése, valamint adócsalás gyanúja miatt a Szciantológia Egyházzal szemben folytatott vizsgálattal összefüggésben került sor. A Szciantológia Egyház a NAIH által 2021-ben és 2022-ben megvalósított lefoglalással kapcsolatban két eljárást indított az Emberi Jogok Európai Bíróságán, amelyek az év végén még folyamatban voltak. Az NNI és a NAV nyomozása még folyamatban volt.

A Szciantológia Egyház kijelentette továbbá, hogy a népszámlálás során tagjai – az általuk érzékelt ellenséges légkörrel kapcsolatos aggályok miatt – nem akarták megemlíteni a vallási hovatartozásukat.

A Miniszterelnökség által fenntartott, külön erre a célra létrehozott weboldalon elérhető volt a vallási egyesületek és a nyilvántartásba vett egyházak listája. A bejegyzett egyházak, a nyilvántartásba vett egyházak és a vallási egyesületek bejegyzési eljárásával kapcsolatos bírósági határozatok elérhetőek voltak a bíróságok központi weboldalán, a birosag.hu oldalon.

Szeptemberben a Fővárosi Törvényszék a nyilvántartásba vett egyházi jogállásból bejegyzett egyházzá minősítette át a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösséget, a szervezet előző évben benyújtott fellebbezése alapján. A Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség volt az egyetlen bejegyzett egyháznak minősített vallási csoport.

A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) – amely eljárta néhány olyan vallási csoport képviselőit, amelyet az egyházügyi törvény 2011. évi elfogadását követően töröltek a nyilvántartásból – bejelentette, hogy belföldön nem indított jogi eljárásokat, miután az Alkotmánybíróság 2020-ban elutasította a kérelmét, amelyben arra hivatkozott, hogy a módosított egyházügyi törvény diszkriminatív.

A TASZ továbbra is nyomon követte az Emberi Jogok Európai Bírósága által 2014-ben meghozott azon ítélet végrehajtását – és nemzetközi szinten is kiállt annak végrehajtása mellett –, amely szerint az egyházügyi törvény sérti a vallásszabadságot, és vagyoni kárt okozott a nyilvántartásból törölt egyházaknak. A 2014-es ítélet kötelezte a kormányt, hogy állapodjon meg a felperes

egyházakkal a jogállásuk helyreállításáról és az esetleges károk méltányos megtérítéséről. A TASZ ezenkívül a vallás és a meggyőződés szabadságával kapcsolatos egyedi ügyekben is biztosított jogi képviseletet.

Szeptemberben a helyi média arról számolt be, hogy a Belügyminisztérium – amely a parlamenti választásokat követően az időközben megszűnt Emberi Erőforrások Minisztériumától szociális, egészségügyi és oktatási ügyeket vett át – 2023 áprilisáig felfüggesztette a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség azon köztartozásait, amelyek az általa végzett szociális munkához kapcsolódtak.

A helyi média beszámolója szerint a bevett egyházak az év során 53 állami ingatlant kaptak, összesen hárommilliárd Ft (8 millió USD) értékben. Az állam 2010 óta összesen legalább 28,7 milliárd Ft (76,6 millió USD) értékű egyházi ingatlan tekintetében mondott le a jogairól az egyházak javára. Kövér László, az Országgyűlés elnöke augusztusban a pákai Szent Péter és Szent Pál plébánia Szent Pio közösségi házána felavatásán kijelentette, hogy az egyházak 1,2675 billió Ft (3,4 milliárd USD) összegű támogatásban részesültek, amiből 814,5 milliárd Ft-ot (2,1 milliárd USD-t) kapott a katolikus egyház.

Az adóhivatal által szeptember 9-én közzétett statisztika szerint az év során 146 egyház és vallási csoport részesült a személyi jövedelemadóból teljesített 1%-os felajánlásokban. A korábbi évekhez hasonlóan a legtöbb felajánlást a következő egyházak kapták: a Római Katolikus Egyház, melynek 767 673 fő 5,08 milliárd Ft-ot (13,5 millió USD-t) adományozott; a Magyarországi Református Egyház, melynek 327 621 fő 2,2 milliárd Ft-ot (5,9 millió USD-t) ajánlott fel; valamint az Evangélikus Egyház, melynek 86 598 személy 607 millió Ft-ot (1,6 millió USD-t) juttatott. A Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége került a negyedik helyre, melynek 77 874 fő 553 millió Ft-ot (1,5 millió USD-t) ajánlott fel. A Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség, amely az egyházügyi törvény 2011. évi módosítása óta másodszor részesült a személyi jövedelemadóból teljesített 1%-os felajánlásokban, az 51 813 fő által felajánlott 454 millió Ft-tal (1,2 millió USD-vel) az ötödik helyen szerepelt; a MET-et szorosán követte a Magyarországi Baptista Egyház, amelynek 51 704 fő 369 millió Ft-ot (985 000 USD-t) ajánlott fel. A zsidó csoportok közül a Mazsihisz kapta a legtöbb felajánlást.

Az év során a kormány ismét kijelentette, hogy a Zsidó Kárpótlási Világszervezettel (WJRO) 2007-ben megkötött egyezsége „a kárpótlási igények végleges kielégítését” jelenti. A WJRO nem értett egyet a kormány álláspontjával, és a tárgyalások folytatását kérte, az év végéig azonban a kormány nem válaszolt a WJRO újabb találkozóra vonatkozó kérésére.

A Szciantológia Egyház közölte, hogy a Csongrád Megyei Kormányhivatal ismét elmulasztotta az eljárást az Egyház budapesti székházára vonatkozó használatbavételi igazolással kapcsolatos kérelem ügyében. A kérelem 2017 óta függőben volt, annak ellenére, hogy a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2017-ben úgy rendelkezett, hogy a megyei kormányhivatalnak 2018 márciusáig fel kell dolgoznia a Szciantológia Egyház kérelmét. A Szciantológia Egyház kijelentette, hogy semmilyen magyarázatot nem kapott a folyamatos késedelemre. Egy már meglévő bírósági határozat lehetővé tette a Szciantológia Egyház számára, hogy továbbra is használja az épületet.

A Magyarországi Muszlimok Szervezete (MMSZ) arról számolt be, hogy továbbra is csak korlátozott számban érhetőek el temetkezési helyek az iszlám temetésekhez. A fővárosban az önkormányzati tulajdonú Budapesti Temetkezési Intézet biztosít sírhelyeket a muszlimok számára, az iszlám temetésekhez azonban be kell szerezni a másik muszlim szervezet, a Magyar Iszlám Közösség engedélyét. Az MMSZ tagjai aggályosnak találták ezt a gyakorlatot. Az MMSZ beszámolója szerint a fővároson kívül Pécsen áll még rendelkezésre valamennyi sírhely.

Az év során befejeződött az állami tulajdonban lévő pécsi Jakováli Hasszán Dzsámi 2019 óta tartó felújítása. A beszámolók szerint az épület turisztikai célokat fog szolgálni (múzeumként és kiállítóterként fog működni), és nem a muszlim közösség imahelye lesz.

Az MMSZ szerint a börtönbüntetést töltő muszlimok megalázó bánásmódot és fizikai bántalmazást tapasztaltak a személyzet és más rabok részéről. Az MMSZ arról számolt be, hogy egy esetben valaki eldobta, és „vécépapírnak” nevezte egy arab fogoly Koránját.

Az MMSZ azt is elmondta, hogy az ukrajnai háború elől menekülő harmadik országbeli muszlim menekültek nem részesültek ugyanolyan szintű segítségben az állami hatóságoktól, mint a nem muszlim menekültek, és hogy a menekülteket szállító vonatokra való felszálláskor hátrébb sorolták őket, és csak akkor szállhattak fel, amikor már az összes fehér, nem muszlim menekült felszállt. Augusztusban Orbán Viktor miniszterelnök egy Romániában tartott beszédében kijelentette, hogy „[mi, európaiak] egymással hajlandóak vagyunk keveredni, de nem akarunk kevert fajúvá válni”, ami kritikát váltott ki a zsidó vezetők és csoportok részéről, mivel a náci fajelméletet idézte. A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének (Mazsihisz) elnöke megjegyezte, hogy a beszéd éles ellentétben áll a kormány által a zsidó közösségnek nyújtott biztonsággal. Köves Slomó, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség főbábijja megjegyezte, hogy „kifejezetten szerencsétlen szóhasználat fajokról meg fajok keveredéséről beszélni”. A beszédet követően a Mazsihisz logójával ellátott, a következő

szöveget tartalmazó plakátok jelentek meg Budapesten: „Csak két faj van: zsidó és gój”. A Mazsihisz közölte, hogy semmi köze nincs a plakátokhoz, és hogy feljelentést fog tenni. Az Amerikai Zsidó Bizottság közép-európai irodája szerint a miniszterelnök szavai hasonlóak voltak „a történelem veszélyes ideológiáihoz”.

Augusztusban a – széles körben szélsőjobboldalinak tekintett – Mi Hazánk politikai párt Dúró Dóra – a párt parlamenti képviselője és az Országgyűlés alelnöke – parlamenti irodájában felavatott egy Horthy Miklós kormányzót, Magyarország két világháború közötti vezetőjét ábrázoló mellszobrot. A szoboravatáson Dúró „gazdasági, kulturális és oktatási sikertörténetként” méltatta a Horthy-korszakot, és hozzátette, hogy „fontosabb, hogy [Horthy] mit tett a magyarságért, mint az, hogy mondjuk hogyan viszonyult a zsidósághoz”. A Mazsihisz kijelentette, hogy „nincs helye egy olyan ember szobrának, akinek a regnálása alatt emberek százezreit fosztották meg alapvető emberi jogaiktól, aki százezrek tragikus haláláért felelős, és aki az ország történetének egyik legnagyobb katasztrófájába kormányozta hazánkat”.

Egyes kormányzati tisztviselők továbbra is a „keresztény Európa” védelméről szóló és a muszlimok bevándorlását ellenző nyilatkozatokat tettek. Júliusban a vallás és a meggyőződés szabadságáról szóló londoni miniszteri konferencián Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter kijelentette, hogy a kereszténységnek az agresszív szekularizáció és a tömeges üldözés kihívásával kell szembenéznie. Porfirije szerb ortodox pátriárka szeptemberben Budapesten a Szent Száva Érdemrenddel tüntette ki Orbán Viktor miniszterelnököt a magyarországi és az európai kereszténység védelmében tett erőfeszítése miatt. A díj átvételekor Orbán Viktor kijelentette, hogy „[b]ékés emberek vagyunk, békét akarunk, de valóban háború zajlik Európa lelkéért, és a keresztény egység – benne az ortodoxia – nélkül ezt a harcot nem tudjuk megnyerni”.

Májusban a bíróság Békés Gáspár, a Magyar Ateista Társaság tagja javára döntött abban az ügyben, amelyben Békés azt állította, hogy munkáltatója, a Fővárosi Önkormányzat azért bocsátotta el 2021-ben, mert gyakorolta a vallás és a meggyőződés, valamint a véleménynyilvánítás és a gondolat szabadságához való jogát. A vasárnap.hu keresztény weboldal 2021 januárjában Békésről szóló cikket tett közzé. A cikkek kijelentették, hogy Békés megsértette az emberek vallási érzéseit azzal, hogy mémeket osztott meg egyes politikai satíráknak szentelt zárt Facebook-csoportokban, valamint azt állították, hogy Békés betiltaná a keresztelést. A magasabb szintű bíróság ítéletében megállapította, hogy Békés elbocsátása jogellenes volt, és elrendelte a munkaviszonya helyreállítását. A Fővárosi Önkormányzat fellebbezett a határozat ellen.

Az ország a Nemzetközi Holokauszt-emlékezési Szövetség tagja.

III. A vallásszabadság társadalom általi tiszteletben tartása

Áprilisban ismeretlen személyek mintegy 25 sírt rongáltak meg a budakeszi zsidó temetőben, melynek során több sírkő eltűnt vagy megrongálódott. A Pest megyei rendőrség nyomozást folytatott az ügyben, a Mazsihisz pedig helyi önkéntesek segítségével szervezte meg a helyreállítási munkálatokat. Júniusban a média arról számolt be, hogy két 13 éves gyermek volt az elkövető, és a rendőrség vádemelés nélkül zárta le az ügyet.

Májusban néhány szemtanú felvételt készített négy fiatalemberről, ahogy náci tisztelgés és „Heil Hitler” kiáltás kíséretében szeméttel dobálták meg és levizelték a budapesti Dohány utcai Zsinagógát. A médiabeszámolók szerint az ügyészség mind a négy elkövető ellen vádat emelt, és közérdekű munka büntetés kiszabására tett indítványt.

Augusztusban a Magyar Testgyakorlók Köre Budapest futballklub Szeged elleni mérkőzését követően a szurkolók a „zsidóbűnözésről” énekeltek.

Szintén augusztusban a hatóságok letartóztattak egy budapesti férfit, aki beismerte, hogy horogkeresztet festett egy budapesti zsinagóga falára, az épület liftjébe pedig odaírta az SS rövidítést és az AH monogramot.

Miután a Terrorelhárítási Központ azonosította, a rendőrség októberben elfogott egy 16 éves diákot, aki egy online csoportban azzal fenyegetőzött, hogy megöli az egyik, vallási kisebbséghez tartozó osztálytársát.

A muszlim szervezetek közölték, hogy nem gyűjtöttek statisztikai adatokat, mivel – ahogy az egyik tagjuk fogalmazott – nem volt rá kapacitásuk. Azonban az MMSZ arról számolt be, hogy bár fizikai támadásokra ritkán került sor, szóbeli sértések gyakran előfordultak, különösen a fejkendőt viselő vagy a sötétebb bőrű, idegen nyelven beszélő személyekkel szemben. Az MMSZ szerint például áprilisban, a ramadán idején egy tömegközlekedési eszközön egy férfi szándékosan sört öntött egy fejkendőt viselő afrikai diáklányra, és azt mondta neki, hogy „boldog ramadánt”.

A korábbi évekhez hasonlóan egyes hazai és nemzetközi szélsőséges és neonáci csoportok ebben az évben is megemlékeztek a magyar és a német csapatok által 1945. február 11-én, Budapest szovjet hadsereg általi ostroma alatt megvalósított kitörési kísérlet évfordulójáról. A Legfelsőbb Bíróság gyűlöletbeszédet és a szélsőséges csoportok rendezvényeit megtiltó határozata alapján a rendőrség leállította a „Becsület Napja” alkalmából február 12-re tervezett rendezvényt, arra hivatkozva, hogy a szélsőségesek jelenléte hatással lehet a közrendre, és azt a második világháború túlélőit, valamint azok leszármazottait sérelmesnek

találhatják. A bírósági határozat ellenére a Magyarelvű Mozgalom és a Rockers Klan Hungary nevű fehér nacionalista csoport tagjai február 11-én állítólag nem nyilvános megemlékezést tartottak egy ismeretlen helyen. Szintén február 11-én este a Légió Hungária és a Hungarian Hammerskins mintegy 100-150 feketébe öltözött tagja a „Becsület Napja” alkalmából rendezett megemlékezésen vett részt.

A Policy Solutions magyar politikai kutatóintézet júliusi tanulmánya szerint a Fidesz-szavazók 63%-a, az egyesült ellenzék szavazóinak a 51%-a, a Mi Hazánk szavazóinak pedig a 60%-a nem szeretne muszlim vagy roma szomszédokat. A megkérdezettek 55%-a „nagyon rosszul” vagy „rosszul” érezné magát, ha muszlim szomszédja lenne.

Áprilisban a budapesti székhelyű Tom Lantos Intézet – egy nem kormányzati szervezet – közzétette a négy visegrádi országban (Csehországban, Magyarországon, Lengyelországban és Szlovákiában) 2021 júniusában összegyűjtött adatokon alapuló, az antiszemita előítéletekről szóló felmérés eredményeit. A felmérés szerint Magyarországon az 1849 fő 18–74 év közötti válaszadó 49%-a mérsékelten vagy határozottan antiszemitának tekinthető. A felmérés a zsidókkal kapcsolatos sztereotip állításokat tartalmazott, és azt kérte a válaszadóktól, hogy azokat a következő skála szerint értékeljék: teljes mértékben egyetért az állítással, inkább egyetért, semleges, nem tudja, inkább nem ért egyet vagy egyáltalán nem ért egyet. Az alábbi állítások esetében a „teljes mértékben egyetért” vagy „inkább egyetért” válaszok aránya a következő volt: „a zsidók túl nagy befolyással rendelkeznek Magyarországon” (25%); „a zsidók igyekeznek kiterjeszteni a befolyásukat a világgazdaságra” (40%); „a zsidók másoknál hajlamosabbak arra, hogy céljaik elérése érdekében kétes módszereket alkalmazzanak” (18%); „bizonyos foglalkozások esetében észszerű lenne korlátozni a zsidók számát” (13%); és „az lenne a legjobb, ha a zsidók elhagynák ezt az országot” (9%). Ezzel szemben az alábbi állítások esetében a „teljes mértékben egyetért” vagy „inkább egyetért” válaszok aránya a következő volt: „az iskolákban részletesebben kellene tanítani a holokausztot és a zsidóüldözést, hogy azok ne ismétlődhessenek meg” (50%); „meg kell védenünk hazánk zsidó lakosait az antiszemitákkal szemben” (55%).

Januárban a Mazsihisz bevezetett egy új digitális platformot, amelyben a látogatók virtuális sétákat tehetnek a hirdetés által az ország legszebb zsinagógáinak nevezett épületekben. A platform egy egyedülálló közösségi finanszírozási elemet is tartalmaz, amely a magyar-zsidó örökség és szellemi hagyományok védelmét szolgáló adományozási célokat, projekteket és lehetőségeket mutat be.

Novemberben a Keresztény-Zsidó Tanács – a katolikus, az evangélikus, a református és a baptista egyház, valamint a zsidó csoportok informális vitafóruma – konferenciát tartott a béke megteremtésével és megőrzésével, valamint a nemzetek jogaival kapcsolatos néhány keresztény és zsidó tanításról.

IV. Az Egyesült Államok kormányának politikája és a magyarországi eseményeken történő részvétele

A kormánnyal – többek között a Miniszterelnökség egyházi és zsidósággal kapcsolatos ügyekért felelős tisztségviselőivel – tartott találkozókra és megbeszéléseken a nagykövetség képviselői kiálltak a holokauszt során elkobzott, örökös nélküli zsidó vagyona tekintettel járó kárenyhítés mellett, továbbá megvitatták az egyházügyi törvény egyes rendelkezéseit, többek között a vallási csoportok bírósági nyilvántartásba vételi eljárására vonatkozó követelményeket.

Májusban a nagykövetség képviselői és egy Magyarországra látogató amerikai tisztségviselő találkozott a Miniszterelnökség és a vallási csoportok képviselőivel annak érdekében, hogy megvitassák az Ukrajnából érkező menekültek támogatására irányuló erőfeszítéseket, hogy az egyházügyi törvény alapján eszmét cseréljenek a vallásszabadsággal kapcsolatos kérdésekről, valamint hogy tájékozódjanak a MET-et és a Szciantológia Egyházat érintő ügyekről.

Júliusban az ügyvivő „vallásközi” eseményt rendezett a vallási csoportok magas rangú vezetőinek, amelyen a résztvevők megvitatták a vallásközi együttműködés és a vallásszabadság védelme mellett történő kiállítás fontosságát. A nagykövetség a közösségi médiában kiemelten tudósított az eseményről.

Szeptemberben a nagykövet fogadást adott a nagykövetség Carl Lutz termében, amelyet Carl Lutz svájci alkonzulról neveztek el, aki 1942 és 1945 között az épületben dolgozott, és több mint 62 000 magyar zsidó életét mentette meg. A nagykövet beszédében kiemelte a holokausztra való emlékezés fontosságát. Az eseményen a zsidó közösség tagjai is részt vettek, amiről a nagykövetség a közösségi médiában is beszámolt. A fogadásra a Carl Lutz Társaság és az Egyesült Államok Külügyminisztériuma által a Budapesti Zsidó Fesztivál keretében közösen megnyitott kiállítást követően került sor. A nagykövet a helyi zsidó közösség több ünnepségén is részt vett, amely eseményekről a tolerancia és a befogadás megnyilvánulásaként számoltak be a közösségi médiában.

Novemberben a holokausztügyekkel foglalkozó különmegbízott megbeszéléseket folytatott a Miniszterelnökséggel és a zsidó csoportokkal, és beszédet mondott a Rumbach zsinagógában, amelyben kiállt a holokausztról való pontos és tényszerű

megemlékezés és oktatás, valamint a holokauszt elferdítésével és tagadásával szembeni fellépés fontossága mellett.

A nagykövetség rendszeres kapcsolatot ápolt a különböző vallási közösségek vezetőivel, ideértve a négy „történelmi” egyházat, a muszlimokat, a Szcientológia Egyházat és azokat a vallási csoportokat is, amelyek 2011-ben elveszítették a bevett egyházi jogállást (például a MET és a Szim Salom), annak érdekében, hogy megismerje az aggályaikat. A konzultációk során a nagykövetség tisztségviselői az egyházügyi törvény, az antiszemitizmus és a muszlimellenes retorika hatásairól folytattak beszélgetéseket.